

Masterthesis:

Speelt het bieden van structuur in de opvoeding van het jonge kind een rol in
opvoedingsstress bij ouders?

Marjolein Y. H. Touw (6537960)

Onderzoeksgroep: 5.6 Parenting stress, Parenting Skills and Mindfulness

Masterprogramma: Clinical Child, Family and Education Studies (201600201)

Universiteit Utrecht, collegejaar: 2019-2020

Inleverdatum: 24-05-2020

Docent: Dr. S.N. Duijff

Tweede beoordelaar: Dr. M.J.M. Volman

OPVOEDINGSSTRESS EN HET BIEDEN VAN STRUCTUUR

Abstract

Objective: The purpose of this research was to gain insight in the relationship between providing structure as a parent of a young child and parenting stress. The difference between mothers and fathers within this subject has also been examined. Providing structure as a parent is seen as an important element, because providing structure as a parent is associated with a positive development of the children. Nevertheless, providing structure can lead to parenting stress, which is related to problems seen by children and their parents. **Method:** Participants included 287 mainly Dutch mothers, fathers, and children from the age of 18 months to 5 years old. The participants were asked to fill out two questionnaires, the *Nijmeegse Ouderlijke Stress Index verkort* (NOSI-K) and the Early Childhood Parenting Questionnaire (CECPAQ). De NOSI-K measures parenting stress. The CECPAQ measures different domains of parenting. Only the domain 'structure' is used during this research. **Results:** A significant, negative relationship has been found between parenting stress and providing structure as a parent. No significant difference has been found between mothers and fathers on parenting stress and providing structure as a parent. **Conclusion:** These results show that providing structure as a parent can lead to less parenting stress. No differences were found between mothers and fathers so the relationship between parenting stress and providing structure as a parent concerns both genders equally.

Keywords: Parenting stress – structure – parenting – mothers – fathers

Opvoedingsstress is stress voortkomend uit de opvoedopgaven die ouders moeten trotseren bij de opvoeding van hun kind (Anthony et al., 2005). Opvoedopgaven zijn bijvoorbeeld het aangaan van een hechtingsrelatie met het kind, structuur bieden en grenzen stellen, sensitief en responsief reageren en het stimuleren van de taal- en autonomieontwikkeling. Daarnaast bieden verschillende leeftijdsperioden bijbehorende uitdagingen die ouders moeten trotseren, zoals slaapproblemen, huilen of diverse angsten zoals scheidingsangst of angst voor nieuwe situaties (Meij, 2011). Een hoge mate van opvoedingsstress bij ouders wordt het meeste ervaren bij de opvoeding van het jonge kind, met name in de voorschoolse periode (Anthony et al., 2005; Verhoeven, Deković, Bodden, & van Baar, 2016). De opvoedingsstress neemt af naarmate het kind ouder wordt, omdat ouders dan meer verantwoordelijkheid kunnen afstaan en het kind minder hoeven te monitoren bij dagelijkse taken, als gevolg van de ontwikkeling van sociale en emotie-regulatie vaardigheden bij het kind (Williford, Calkins, & Keane, 2007).

OPVOEDINGSSTRESS EN HET BIEDEN VAN STRUCTUUR

Een hoge mate van opvoedingsstress bij ouders, wordt volgens het meta-analytische reviewartikel van Goodman en collega's (2011), gerelateerd aan probleemgedrag bij kinderen, zoals angstproblematiek (Anthony et al., 2005; Baker et al., 2003; Madigan, Atkinson, Laurin, & Benoit, 2013). Daarbij hangt een hoge mate van opvoedingsstress bij ouders, samen met gezondheidsklachten en een verminderd vertrouwen in de eigen opvoedbekwaamheid. (Anthony et al., 2005; Raphael, Zhang, Liu, & Giardino, 2010). Eveneens kan een hoge mate van opvoedingsstress leiden tot problemen tussen ouders en kind (Williford et al., 2007). Opvoedingsstress beïnvloedt namelijk opvoedgedrag (Anthony et al., 2005; Briggs-Gowan, Carter, Skuban, & Horwitz, 2001). Zo is aangetoond dat er significante relaties zijn tussen een hoge mate van opvoedingsstress en een minder open ouder-kind-communicatie (Ponnet, Pasteels, Bastaits, Vanderheyden, & Mortelmans, 2013). Daarnaast zouden ouders met een hoge mate van opvoedingsstress beperkter sensitief-responsief reageren dan ouders met een lage mate van opvoedingsstress (Anthony et al., 2005).

Volgens de hechtingstheorie (Bowlby, 1969) is sensitief-responsief reageren van ouders op de behoefte van het kind een fundamenteel element voor de ontwikkeling van een veilige hechtingsrelatie (Verhoeven et al., 2016). Ook het bieden van structuur in de opvoeding, door middel van een georganiseerde omgeving met opgezette regels (consistentie), die worden gehanteerd (routine), zonder dat ouders over-emotioneel reageren op het gedrag van hun kind (overreageren), hangt samen met opvoedingsstress. Overreageren bijvoorbeeld, komt vaker voor bij ouders met een hoge mate van opvoedingsstress, dan bij ouders met een lage mate van opvoedingsstress (Grolnick & Pomerantz, 2009; Lorber, 2012). Daarnaast zijn het managen van de dagindeling en inconsistente disciplineren als onderdelen in het bieden van structuur binnen de opvoeding, ook gerelateerd aan opvoedingsstress (Crawford & Manassis, 2001; Fox, 2009). De samenhang tussen structuur bieden binnen de opvoeding en opvoedingsstress is van belang, omdat overreageren van ouders op hun kind en inconsistent opvoedgedrag kunnen leiden tot een onveilige hechtingsrelatie (Madigan et al., 2013).

Het bieden van structuur binnen de opvoeding, wordt ondanks de samenhang met opvoedingsstress, geassocieerd met een gunstige ontwikkeling van kinderen (Davidov & Grusec, 2006; Van den Akker, Deković, Prinzie, & Asscher, 2010; Verhoeven, Junger, Van Aken, Deković, & Van Aken, 2010; Zimmer-Gembeck & Thomas, 2010). Ouders die structuur bieden binnen de opvoeding faciliteren een klimaat waarbinnen kinderen zelfstandigheid en autonomie kunnen ontwikkelen (Meij, 2011). Het faciliteren van dit klimaat schijnt dus niet gemakkelijk te zijn, aangezien kwalitatief onderzoek heeft aangegeven dat ouders vaak klaagden over de hoeveelheid werk die het bieden van structuur

OPVOEDINGSSTRESS EN HET BIJENEN VAN STRUCTUUR

binnen de opvoeding met zich meebrengt, zoals plannen, organiseren en het uitvoeren van gezinsactiviteiten (Arendell, 2001; Shaw, 2008).

Diverse onderzoeken tonen aan dat moeders een hogere mate van opvoedingsstress ervaren dan vaders (Connelly & Kimmel, 2015; McDonnell, Luke, & Short, 2019; Offer, 2014; Roeters & Gracia, 2016). Een mogelijke verklaring voor dit verschil ligt bij de constatering dat moeders meer verantwoordelijkheid op zich nemen met betrekking tot het managen van de dagindeling van de kinderen, dan vaders dat doen (Fox, 2009; Raley, Bianchi, & Wang, 2012). Dit is een taak die volgens de sociale roltheorie (Hosley & Montemayor, 1977) eigenlijk bij vaders hoort. De sociale roltheorie (Hosley & Montemayor, 1977) stelt dat er verschillen zijn in opvoedgedrag tussen moeders en vaders. Moeders dragen, volgens deze theorie, de rol van zorggever, met de verwachting warmte en zorg te bieden aan kinderen. Dit in tegenstelling tot vaders die worden gezien als de facilitator en grenzensteller, met de verwachting zorg te dragen voor middelen die nodig zijn om goede zorg te kunnen bieden (eten op tafel of geld) en het bieden en onderhouden van regels en structuur. Volgens de sociale roltheorie (Hosley & Montemayor, 1977) zouden vaders meer structuur bieden dan moeders (McKinney & Renk, 2008; Roskam & Meunier, 2009). Mogelijk ervaren moeders meer opvoedingsstress dan vaders op het gebied van structuur bieden binnen de opvoeding, omdat structuur bieden binnen de opvoeding, volgens de sociale roltheorie (Hosley & Montemayor, 1977), niet een taak van moeders is (McKinney & Renk, 2008). Er is echter geen literatuur gevonden die aangeeft wat de mate van opvoedingsstress is van vaders ten opzichte van het bieden van structuur binnen de opvoeding, om deze theorie te ondersteunen. Een andere mogelijke verklaring voor het verschil in mate van opvoedingsstress tussen moeders en vaders, kan worden gevonden in het soort activiteiten die moeders en vaders met name met hun kinderen doen. Ouders zouden minder gestresst zijn tijdens recreatieve activiteiten, zoals spelen, sporten of voorlezen dan bij zorg en routine gerichte gerelateerde activiteiten, zoals het (organiseren van het) voeren, baden en aankleden van kinderen (Offer, 2014). Nu spenderen vaders met name tijd aan de recreatieve activiteiten in tegenstelling tot moeders die vooral hun tijd besteden aan zorgtaken (Craig, 2006; Raley et al., 2012; Sayer, 2005).

In dit onderzoek wordt ingegaan op de relatie tussen structuur bieden binnen de opvoeding van het jonge kind en opvoedingsstress bij ouders. De volgende onderzoeksvraag is geformuleerd: Wat is de relatie tussen opvoedingsstress bij ouders en de geboden structuur in de opvoeding van het jonge kind en is deze relatie anders voor moeders dan voor vaders? Hierbij worden de volgende hypothesen getoetst:

OPVOEDINGSSTRESS EN HET BIEDEN VAN STRUCTUUR

1. Een hoge mate van opvoedingsstress bij moeders en vaders, is gerelateerd aan een hoge mate van structuur bieden binnen de opvoeding van het jonge kind.
2. Moeders ervaren een hogere mate van opvoedingsstress dan vaders, bij het bieden van structuur binnen de opvoeding aan het jonge kind.

Methode

Participanten

Voor dit onderzoek mag dankbaar gebruikt worden gemaakt van het dataset behorende bij het onderzoek ‘Opvoeden: Hoe doen ouders in Nederland dat?’ van Dr. J. C. T Verhoeven, verbonden aan Universiteit Utrecht. Dr. Verhoeven heeft diverse onderzoeken gedaan (Verhoeven et al., 2016; Verhoeven et al., 2010). In tabel 1 staan de beschrijvende statistieken betreffende de participanten.

Tabel 1

Beschrijvende statistieken participanten

<i>n</i> = 289	Leeftijd (jr)				Nederlandse	Andere
	Min	Max	<i>M</i>	<i>SD</i>	Nationaliteit Percentage	Nationaliteit Percentage
Moeders	23	47	35.47	4.37	99.7 %	0.3 %
Vaders	25	55	37.66	4.90	99.3 %	0.7 %
	Leeftijd (mnd)					
Kinderen	18	67	47.16	14.66	100.0 %	0.0 %
Meisjes: 52.6%						
Jongens: 47.4%						
	Opleidingsniveau percentage				Grootste aandeel opvoeding	
	LBO/MAVO/ VMBO	HAVO/VWO/ MBO	HBO/WO- bachelor	Master/ Doctor	Percentage	
Moeders	5.9 %	27.0 %	45.7 %	21.5 %	55.7 %	
Vaders	9.7 %	29.8 %	41.2 %	19.4 %	0.3 %	
Beide					43.3 %	
Anders					0.7 %	

OPVOEDINGSSTRESS EN HET BIJENKOMEN VAN STRUCTUUR

Procedure

Voor dit kwantitatieve correlatieve onderzoek zijn gegevens verzameld door werving van participanten via kinderdagverblijven en peuterspeelzalen. Ouders zijn via een brief geïnformeerd over de intentie van het onderzoek met daarbij zaken als anonimiteit, vrijwilligheid en vertrouwelijkheid. Ouders konden bij deelname een consentformulier indienen waarna zij vragenlijsten thuisgestuurd kregen gericht op opvoedgedrag (Comprehensive Early Childhood Parenting Questionnaire, CECPAQ; Verhoeven et al., 2010) en opvoedingsstress (Nijmeegse Ouder Stress Index- Korte versie, NOSI; De Brock, Vermulst, Gerris & Abidin, 1992).

Meetinstrumenten

OpvoedingsstressMoeders en OpvoedingstressVaders. Om opvoedingsstress te meten is gebruik gemaakt van de verkorte versie van de NOSI (De Brock et al., 1992). De verkorte versie (NOSI-K) heeft verschillende domeinen van stresservaring van ouders gebundeld, waardoor de score op de NOSI-K aangeeft in welke mate er sprake is van opvoedingsstress bij ouders. Ouders worden vijftwintig items voorgelegd waarop zij aan de hand van een stelling op een zespunts-likertschaal kunnen beantwoorden of zij het er helemaal mee oneens, tot en met helemaal mee eens zijn. Zoals: *‘Het valt niet altijd mee mijn kind te accepteren zoals hij/zij is.’* of *‘Als ik mijn kind iets verbied, doet hij/zij het later toch weer’*.

De Nederlandse bewerking van de NOSI heeft volgens Brock en collega's (1992) een goede betrouwbaarheid en validiteit. De Cronbach's Alpha van deze steekproef is voor OpvoedingsstressMoeders, $\alpha = .893$, en voor OpvoedingsstressVaders, $\alpha = .881$. OpvoedingsstressMoeders en OpvoedingsstressVaders hebben een goede interne consistentie, omdat de Cronbach's Alpha hoger is dan $\alpha = .800$, wat betekent dat de items betrouwbaar zijn voor het meten van opvoedingsstress bij moeders en vaders (Allen, Bennett, & Hertigae, 2014).

StructuurMoeders en StructuurVaders. Om geboden structuur in de opvoeding te meten is gebruik gemaakt van de CECPAQ (Verhoeven et al., 2010). De CECPAQ meet structuur aan de hand van twaalf items verdeeld over drie subcategorieën: 1. Consistentie: duidelijkheid en handhaven van de regels (drie items), 2. Overreageren: vanuit te veel emotie structuur bieden, bijvoorbeeld door te boos te worden bij regelovertrading (vier items) en 3. Routine: inconsistent handhaven van regels (vijf items). Ouders beantwoorden vragen via een zespunts-Likertschaal van *‘nooit’* tot en met *‘altijd’*. Een voorbeeld van een item van

OPVOEDINGSSTRESS EN HET BIEDEN VAN STRUCTUUR

Consistentie is: *‘Als mijn kind ongehoorzaam is geweest, gebeurt het dat ik hem/haar niet corrigeer’*. De domeinen Overreageren en Routine worden gescoord aan de hand van een zespunts-schaal wat wijst op een in- of effectieve reactie op de opvoedsituatie. Er is een stelling, bijvoorbeeld: *‘Wanneer ik nerveus of gespannen ben...’* waarbij twee tegengestelde antwoorden mogelijk zijn namelijk: *‘Ben ik prikkelbaar en werk het uit op mijn kind’* of *‘Ben ik niet meer prikkelbaar dan normaal naar mijn kind’*. Ouders kiezen welk antwoord op hen van toepassing is en beoordelen de mate aan de hand van de zespunts-schaal.

De CECPAQ heeft een Cronbach's Alpha van $\alpha = .750$ (Verhoeven et al., 2016). Dit is een acceptabele Cronbach's Alpha betreffende de interne consistentie van de vragenlijst, omdat het volgens Duppong Hurley, Huscroft-D'Angelo, Trout, Griffith en Epstein (2014) een relatief hoge score is voor een oudervragenlijst. De Cronbach's Alpha van deze steekproef voor StructuurMoeders is, $\alpha = .707$, wat wijst op een acceptabele interne consistentie (Allen et al., 2014). De Cronbach's Alpha voor StructuurVaders is $\alpha = .695$, wat wijst op voldoende interne consistentie voor groepsgericht onderzoek (Lagerweij, 2018).

Data-analyse

Er wordt een betrouwbaarheids- en correlatieanalyse (Pearson) uitgevoerd op de variabelen OpvoedingsstressMoeders, OpvoedingsstressVaders, StructuurMoeders en StructuurVaders. Daarnaast wordt er gecontroleerd of de steekproef en de residuen een normaalverdeling hebben. Ten slotte worden er twee enkelvoudige-regressieanalyses uitgevoerd om te kijken of structuur een voorspeller is voor opvoedingsstress voor moeders en vaders. Er wordt gecontroleerd op de schending van assumpties zoals multicollineariteit, lineariteit, homoscedasticiteit en uitschieters. Uitschieters met een $SD > 3.29$ worden gewinsorized (Tabachnick & Fidell, 2012). Ten slotte wordt aan de hand van de Fischer-Z-toets bekeken of er een significant verschil is tussen moeders en vaders betreffende structuur bieden binnen de opvoeding en opvoedingsstress.

Resultaten

Beschrijvende statistieken en data-inspectie

Bij dit onderzoek is gekeken naar de relatie tussen opvoedingsstress bij ouders en de geboden structuur in de opvoeding van het jonge kind en of deze relatie anders is voor moeders dan voor vaders. Hierbij werd verwacht dat een hoge mate van opvoedingsstress bij moeders en vaders, gerelateerd is aan een hoge mate van structuur bieden binnen de opvoeding van het jonge kind. Daarnaast werd verwacht dat moeders een hogere mate van opvoedingsstress ervaren dan vaders, bij het bieden van structuur binnen de opvoeding aan

OPVOEDINGSSTRESS EN HET BIEDEN VAN STRUCTUUR

het jonge kind. Voorafgaand aan dit onderzoek is data-inspectie uitgevoerd. Hierbij zijn de assumpties behorende bij de enkelvoudige-regressieanalyse, zoals multicollineariteit, lineariteit, homoscedasticiteit voor moeders evenals voor vaders niet geschonden. Ook was er bij beide enkelvoudige-regressieanalyses sprake van normaalverdeling betreffende de residuen. Echter zijn er op OpvoedingsstressMoeders dertien, OpvoedingsstressVaders negen, StructuurMoeders vijf en StructuurVaders drie univariatie uitschieters gewinsorized (Tabachnick & Fidell, 2012).

In tabel 2 is te zien dat moeders en vaders gezien opvoedingsstress gemiddeld de stellingen beantwoordden met ‘helemaal mee oneens’ en ‘tamelijk mee oneens’, dit betekent dat zij nauwelijks aanleidingen ondervinden binnen de interactie met hun kind die leiden tot opvoedingsstress. Betreffende het bieden van structuur in de opvoeding is te zien dat moeders en vaders gemiddeld antwoord hebben gegeven met ‘vaak’ en ‘altijd’, wat betekent dat zij ervaren meestal structuur te bieden in het gezin.

Tabel 2

Beschrijvende statistieken OpvoedingsstressMoeders, StructuurMoeders, OpvoedingsstressVaders en StructuurVaders

	<i>M (SD)</i>	Range	Min	Max
1. OpvoedingsstressMoeders	1.69 (0.55)	2.00	1.00	3.00
StructuurMoeders	4.76 (0.36)	1.70	4.00	5.70
2. OpvoedingsstressVaders	1.79 (0.51)	2.00	1.00	3.00
StructuurVaders	4.66 (0.38)	1.93	3.80	5.73

Noot. Het theoretisch minimum = 1 en theoretisch maximum = 6 voor

OpvoedingsstressMoeders, -Vaders en StructuurMoeders, -Vaders. De gemiddelden verwijzen naar maat binnen de zes-puntslikertschalen van de vragenlijsten. Bij OpvoedingsstressMoeders, -Vaders kon worden beantwoord vanaf ‘helemaal mee oneens’ tot ‘helemaal mee eens’. Bij structuurMoeders, -Vaders kon worden beantwoord vanaf ‘nooit’ tot ‘altijd’.

De relatie tussen opvoedingsstress en structuur bieden binnen de opvoeding van het jonge kind, voor moeders en vaders

De samenhang tussen opvoedingsstress bij moeders en vaders en het bieden van structuur binnen de opvoeding van het jonge kind, is onderzocht via Pearson-correlatieanalyses en enkelvoudige regressieanalyses.

OPVOEDINGSSTRESS EN HET BIEDEN VAN STRUCTUUR

De Pearson-correlatieanalyse toonde een significante, negatieve bivariate-correlatie tussen opvoedingsstress en het bieden van structuur binnen de opvoeding van het jonge kind, voor moeders, $r(287) = -.37, p < .001$ en voor vaders, $r(287) = -.44, p < .001$, waarbij het verband voor vaders net iets sterker is dan voor moeders. Hieruit volgt dat als het bieden van structuur in de opvoeding toeneemt, opvoedingsstress bij moeders en vaders afneemt. Ondanks het significante verband, geeft de correlatie ($r = -.37$ voor moeders en $r = -.44$ voor vaders) een zwakke samenhang weer tussen opvoedingsstress en het bieden van structuur binnen de opvoeding voor moeders en vaders (Field, 2017).

Uit de enkelvoudige-regressieanalyses is naar voren gekomen dat StructuurMoeders een significante voorspeller is voor OpvoedingsstressMoeders, $F(1,287) = 44.05, p < .001, R^2 = .13$ en dat StructuurVaders een significante voorspeller is voor OpvoedingsstressVaders, $F(1,287) = 67.67, p < .001, R^2 = .19$. Hieruit komt naar voren dat er een significant verband bestaat tussen het bieden van structuur en opvoedingsstress voor moeders en vaders. Structuur bieden binnen de opvoeding verklaart 13,3% van de opvoedingsstress bij moeders en 19,1% bij vaders, wat wijst op een zwakke relatie tussen structuur en opvoedingsstress voor ouders (Field, 2018). Het verband is zwak, omdat bij moeders 86,7% en bij vaders 80,9% in variantie van opvoedingsstress door andere factoren dan de geboden structuur in de opvoeding wordt verklaard. De mate van structuur bieden binnen de opvoeding speelt dus geen grote rol binnen de mate van opvoedingsstress bij ouders. De kleine rol die structuur speelt is iets groter bij vaders dan bij moeders. In tabel 3 laten de negatieve bèta's zien dat de relatie tussen structuur en opvoedingsstress voor ouders negatief is, overeenkomend met de gevonden correlaties. Dit betekent dat als er weinig opvoedingsstress is bij ouders, dit voor een klein gedeelte verklaard zou kunnen worden door de hoge mate van structuur die zij bieden binnen de opvoeding.

OPVOEDINGSSTRESS EN HET BIJEDEN VAN STRUCTUUR

Tabel 3

Enkelvoudige-regressieanalyses Opvoedingsstress en Structuur bij moeders en vaders

OpvoedingsstressMoeders				
	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	R^2
Model				.13*
StructuurMoeders	-0.52	0.08	-.37*	
OpvoedingsstressVaders				
	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	R^2
Model				.19*
StructuurVaders	-0.58	0.07	-.44*	

Noot. * $p < .001$

De relatie tussen moeders en vaders betreffende structuur bieden binnen de opvoeding van het jonge kind en opvoedingsstress

Er is zijn Pearson-correlatieanalyses uitgevoerd om de samenhang te bekijken tussen vaders en moeders op het bieden van structuur en opvoedingsstress. Betreffende opvoedingsstress is er tussen moeders en vaders een, significante bivariate-correlatie gevonden, $r(287) = .46, p < .001$. Dit betekent dat er tussen moeders en vaders ouders een zwakke samenhang is in de opvoedingsstressbeleving (Field, 2018). Daarnaast is er een significante bivariate-correlatie gevonden betreffende structuur bieden binnen de opvoeding van het jonge kind, tussen moeders en vaders, $r(287) = .25, p < .001$, wat wijst op een zwakke samenhang (Field, 2018). Er is dus een verband tussen moeders en vaders betreffende opvoedingsstress en het bieden van structuur in de opvoeding, waarbij het verband tussen moeders en vaders voor opvoedingsstress groter is dan voor het bieden van structuur in de opvoeding.

De verwachting dat is moeders een hogere mate van opvoedingsstress ervaren dan vaders, bij het bieden van structuur binnen de opvoeding aan het jonge kind, is onderzocht met de Fischer Z-toets. De Fisher Z-toets is gebruikt om te onderzoeken of de Pearson correlaties voortkomend uit de enkelvoudige-regressieanalyses van moeders en vaders significant van elkaar verschillen. Ouders verschilde niet significant van elkaar, $Fisher Z = -1.02, p = .152$.

Discussie

Het doel van dit onderzoek was om inzicht te krijgen in de relatie tussen structuur bieden binnen de opvoeding van het jonge kind en opvoedingsstress bij moeders en vaders. Immers is structuur bieden binnen de opvoeding gerelateerd aan een gunstige ontwikkeling van kinderen (Davidov & Grusec, 2006; Van den Akker et al., 2010; Verhoeven et al., 2010; Zimmer-Gembeck & Thomas, 2010). Ondanks de positieve samenhang tussen het krijgen van structuur in de opvoeding en een gunstige ontwikkeling bij kinderen, hangt het bieden van structuur binnen de opvoeding voor ouders, samen met opvoedingsstress (Fox, 2009; Raley et al., 2012).

De relatie tussen opvoedingsstress en structuur bieden binnen de opvoeding van het jonge kind, voor moeders en vaders.

De eerste verwachting was dat een hoge mate van opvoedingsstress bij moeders en vaders, gerelateerd is aan een hoge mate van structuur bieden binnen de opvoeding van het jonge kind.

Uit de resultaten is gebleken dat structuur bieden binnen de opvoeding, zoals verwacht, een significante voorspeller is voor opvoedingsstress bij ouders in de opvoeding van het jonge kind. Echter was deze relatie niet zoals verwacht positief, maar negatief. Concreet betekent dit dat ondanks het significante verband, de hypothese dat een hoge mate van opvoedingsstress bij moeders en vaders is gerelateerd aan een hoge mate van opvoedingsstress, is verworpen. Mogelijk ligt de verklaring voor het negatieve verband bij het idee dat stress voortkomend uit onzekerheid betreffende nieuwe en onduidelijke situaties met name sterk is bij mensen die gebaat zijn bij structuur (Rietzschel, de Dreu, & Nijstad, 2007). Het zou kunnen dat de ouders uit dit onderzoek mensen zijn die voorkeur hebben voor structuur, waardoor bij hen stress daalt in plaats van stijgt, naar mate zij meer structuur bieden binnen de opvoeding.

De relatie tussen moeders en vaders betreffende structuur bieden binnen de opvoeding van het jonge kind en opvoedingsstress

De tweede verwachting was dat moeders een hogere mate van opvoedingsstress ervaren dan vaders, bij het bieden van structuur binnen de opvoeding aan het jonge kind. Verschillende onderzoeken geven immers aan dat moeders meer opvoedingsstress dan vaders (Connelly & Kimmel, 2015; McDonnell et al., 2019; Offer, 2014; Roeters & Gracia, 2016). Daarnaast ervaren moeders mogelijk meer stress dan vaders, omdat zij de taak, het bieden van structuur binnen de opvoeding, uitvoeren die eigenlijk bij vaders hoort (McKinney & Renk, 2008). De Sociale roltheorie (Hosley & Montemayor, 1977) stelt namelijk dat het bieden van structuur bij het takkenpakket vaders hoort en niet bij die van moeders. Desondanks hebben

OPVOEDINGSSTRESS EN HET BIEDEN VAN STRUCTUUR

diverse onderzoeken aangegeven dat moeders wel de rol van het bieden van structuur op zich nemen (Fox, 2009; McKinney & Renk, 2008; Raley et al., 2012).

De verwachting dat moeders een hogere mate van opvoedingsstress ervaren dan vaders, bij het bieden van structuur binnen de opvoeding is verworpen, omdat er geen significant verband is gevonden. Er is dus geen verschil gevonden tussen moeders en vaders betreffende opvoedingsstress en het bieden van structuur binnen de opvoeding. De afwezigheid van het significante verband zou verklaard kunnen worden door de samenhang in opvoedingsstressbeleving van moeders en vaders. In tabel 2 is te zien dat ouders gemiddeld ongeveer dezelfde antwoorden geven in de vragenlijsten, wat wijst op een gelijke ervaring betreffende opvoedingsstress en het bieden van structuur in de opvoeding. Ouders staan ten slotte nauw in contact met elkaar. Zo is uit onderzoek van Laflamme, Pomerleau en Malcuit (2002) gebleken dat de verantwoordelijkheid voor disciplineren van de kinderen, eerder benoemd als onderdeel van het bieden van structuur binnen de opvoeding samenhangend met opvoedingsstress (Crawford & Manassis, 2001), evenredig verdeeld is tussen ouders. Daarnaast is gebleken dat als ouders tweeverdieners zijn, moeders minder zorgtaken op zich nemen en vader meer zorgtaken op zich nemen, waardoor de taakverdeling betreffende zorg- en recreatieve taken gelijk verdeeld worden (Laflamme et al., 2002; Pleck, 1997). Aangezien de steekproef met name ouders bevat met een HBO-diploma of hoger (Moeders: 67.2%, vaders: 66.6%, zie tabel 1) is de mogelijkheid aanwezig dat deze steekproef met name tweeverdieners bevat. Als ouders evenveel disciplineren en mogelijk dus evenveel structuur bieden binnen de opvoeding en ook evenveel zorg- en recreatieve taken vervullen met het kind, is het mogelijk dat zij ook evenveel opvoedingsstress beleven betreffende structuur bieden binnen de opvoeding van het kind, waardoor een significant verschil tussen ouders is uitgebleven.

Beperkingen

Er kan met enige voorzichtig gesteld worden dat er een zwak, negatief verband is gevonden tussen opvoedingsstress en het bieden van structuur binnen de opvoeding van het jonge kind, waarbij er geen verschillen zijn binnen deze relatie voor moeder en voor vaders. De voorzichtigheid bij de gevonden resultaten zijn van belang, omdat dit onderzoek enkele beperkingen bevat. Een beperking van dit onderzoek is dat de participanten niet aselekt gekozen zijn en deel uitmaken van een homogene groep, omdat zij voornamelijk de Nederlandse nationaliteit en een hoog opleidingsniveau hebben. De externe validiteit is daarom laag en de resultaten kunnen niet worden gegeneraliseerd naar de populatie (Field, 2018; Neuman, 2014). Ook is de steekproefgrootte relatief klein, wat betekent dat er kans is

OPVOEDINGSSTRESS EN HET BIEDEN VAN STRUCTUUR

op een type twee fout, met als gevolg het uitblijven van significante resultaten binnen de analyses, terwijl deze in werkelijkheid wel aanwezig zijn. (Field, 2018). Een andere kanttekening aan dit onderzoek is dat dit onderzoek een correlatieonderzoek is, wat betekent dat er geen uitspraken kunnen worden gedaan betreffende causaliteit (Neuman, 2014). Verder is de data verzameld aan de hand van vragenlijsten. Vragenlijsten zijn gevoelig voor sociaalwenselijke antwoorden (Holden & Passey), met als gevolg mogelijke non-representatieve antwoorden en dus een grotere kans op informatiebias (Field, 2018). Tevens kan de significante relatie tussen moeders en vaders betreffende opvoedingsstress en het bieden van structuur in de opvoeding voortkomen uit het feit dat moeders en vaders samen zorgen dragen voor hun kind. De kind- en gezinsfactoren zouden namelijk van invloed kunnen zijn op beide ouders, wat overeenkomstige resultaten en samenhang zou kunnen verklaren. Desondanks is het opvallend dat de samenhang zwak is. De zwakke samenhang kan mogelijk komen door het feit dat moeders en vaders beide individuen zijn met een eigen achtergrond. Ten slotte bevat het onderzoek dertig uitbijters die zijn aangepast. Er waren extremen gevonden met name op opvoedingsstress bij moeders en vaders. Mogelijk waren er wel significante verschillen als deze niet waren aangepast. Echter was het dan een onderzoek gebaseerd op een onbetrouwbaar model, omdat er dan assumpties geschonden zouden worden (Allen et al., 2014).

Vervolgonderzoek

De beschrijvende statistieken in tabel 2 laten zien dat deze steekproef moeders en vaders omvat die nauwelijks opvoedingsstress ervaren en structuur bieden, dit overeenkomend met de resultaten uit de analyses. Mogelijk waren de resultaten anders geweest bij ouders die meer opvoedingsstress ervaren. Herhaling van dit onderzoek bij ouders met een hoge mate van opvoedingsstress kan interessant zijn om te zien of de resultaten uit dit onderzoek worden ondersteund. Vervolgens zou het dan interessant kunnen zijn vervolgonderzoek te doen naar de oorzaak en de gevolgen van het gevonden zwakke verband tussen moeders en vaders.

Opvallend is dat er met name uitspraken worden gedaan over de mate van opvoedingsstress van moeders. Mogelijk zou meer onderzoek naar het de mate van opvoedingsstress bij vaders nieuwe inzichten geven. Dit om preventiemateriaal te kunnen ontwikkelen tegen opvoedingsstress, wat aansluit bij zowel moeders als vaders. Opvoedingsstress kan, zoals eerder aangegeven, tenslotte leiden tot angstproblematiek bij kinderen (Anthony et al., 2005; Baker et al., 2003; Madigan et al., 2013), gezondheidsklachten en gevoelens van opvoedonbekwaamheid bij ouders (Anthony et al., 2005; Raphael et al., 2010) en problemen

OPVOEDINGSSTRESS EN HET BIEDEN VAN STRUCTUUR

tussen ouder en kind (Williford et al., 2007) zoals een minder open ouder-kind-communicatie (Ponnet et al., 2013) en een onveilige hechtingsrelatie (Madigan et al., 2013).

Conclusie

De relatie tussen opvoedingsstress en het bieden van structuur voor moeders en vaders is negatief en zwak, wat betekent dat als moeders of vaders meer structuur bieden binnen de opvoeding van het jonge kind, de opvoedingsstress afneemt. Verder is er geen significant verschil gevonden tussen het bieden van structuur en opvoedingsstress voor moeders en vaders. Concluderend kan worden gesteld dat het bieden van structuur mogelijk een kleine rol speelt in de mate van opvoedingsstress bij ouders.

Referentie

- Allen, P., Bennet, K., & Heritage, B. (2014). SPSS Statistics Version 22. A Practical Guide (3rd). South Melbourne: Cengage Learning Australia Pty Limited
- Anthony, G. L., Anthony, B. J., Glanville, D. N., Naiman, D. Q., Waanders, C., & Shaffer, S. (2005). The relationships between parenting stress, parenting behaviour and preschoolers' social competence and behaviour problems in the classroom. *Infant and Child Development, 14*, 133-154. doi: 10.1002/icd.385
- Arendell, T., 2001. The new care work of middle class mothers: managing childrearing, employment, and time. In: Daly, K. (Red.), *Minding the Time in Family Experience*. Emerging Perspectives and Issues (pp. 163–204). Oxford, Verenigd Koninkrijk: Elsevier
- Baker, B. L., McIntyre, L. L., Blacher, J., Crnic, K., Edelbrock, C., & Low, C. (2003). Preschool children with and without developmental delay: Behaviour problems and parenting stress over time. *Journal of Intellectual Disability Research, 47*, 217-230. doi:10.1046/j.1365-2788.2003.000484.x
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. new york, ny: Basic.
- Briggs-Gowan, M. J., Carter, A. S., Skuban, E. M., & Horwitz, S. M. (2001). Prevalence of social-emotional and behavioral problems in a community sample of 1-and 2-year-old children. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 40*, 811-819. doi:10.1097/00004583-200107000-00016
- Connelly, R., & Kimmel, J. (2015). If you're happy and you know it: How do mothers and fathers in the US really feel about caring for their children? *Feminist Economics, 21*, 1-34. doi: 10.1080/13545701.2014.970210
- Craig, L. (2006). Does father care mean fathers share? A comparison of how mothers and fathers in intact families spend time with children. *Gender & Society, 20*, 259-281. doi: 10.1177/0891243205285212
- Crawford, A., & Manassis, K. (2001). Familial predictors of treatment outcome in childhood anxiety disorders. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 40*, 1182–1189.
- Davidov, M., & Grusec, J. E. (2006). Untangling the links of parental responsiveness to distress and warmth to child outcomes. *Child Development, 77*, 44–58. doi: 10.1111/j.1467-8624.2006.00855.x
- De Brock, A. J. L. L., Vermulst, A. A., Gerris, J. R. M., & Abidin, R. R. (1992). *NOSI. Nijmeegse Ouderlijke Stress Index. Handleiding experimentele versie*. Lisse: Swets

OPVOEDINGSSTRESS EN HET BIEDEN VAN STRUCTUUR

en Zeitlinger.

- Duppong Hurley, K., Huscroft-D' Angelo, J., Trout, A., Griffith, A., & Epstein, M. (2014). Assessing parenting skills and attitudes: A review of the psychometrics of parenting measures. *Journal of Child and Family Studies*, 23, 812–823. doi:10.1007/s10826-013-9733-2
- Field, A. (2018). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics*. London, United Kingdom: SAGE Publications Ltd.
- Fox, B. (2009). *When couples become parents: The creation of gender in the transition to parenthood*. Toronto, Ontario, Canada: University of Toronto Press.
- Goodman, S. H., Rouse, M. H., Connell, A. M., Broth, M. R., Hall, C. M. & Heyward, D. (2011). Maternal depression and child psychopathology: A meta-analytic review. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 14, 1-27. doi: 10.1007/s10567-010-0080-1
- Grolnick, W. S., & Pomerantz, E. M. (2009). Issues and challenges in studying parental control: Toward a new conceptualization. *Child Development Perspectives*, 3, 165–170. doi:10.1111/j.1750-8606.2009.00099.x
- Holden, R. R., & Passey, J. (2010). Socially desirable responding in personality assessment: Not necessarily faking and not necessarily substance. *Personality and Individual Differences*, 49, 446-450.
- Hosley, C. A., & Montemayor, R. (1997). Fathers and adolescents. In M. E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (pp. 162-178). New York: Wiley.
- Hosley, C. A., & Montemayor, R. (1997). Fathers and adolescents. In M. E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (pp. 162-178). New York: Wiley.
- Laflamme, D., Pomerleau, A., & Malcuit, G. (2002). A comparison of fathers' and mothers' involvement in childcare and stimulation behaviors during free-play with their infants at 9 and 15 months. *Sex roles*, 47, 507-518. doi:10.1023/A:1022069720776
- Lagerweij, N. (2018, 19 december). MTST 2018. College 6 Betrouwbaarheid en Validiteit [Powerpoint]. Geraadpleegd op 6 februari 2010 van https://uu.blackboard.com/bbcswebdav/pid-3042337-dt-content-rid-22062984_2/courses/SW-2018-2-201000398-V/MTS3%202018-2019%20College%20Betrouwbaarheid%20en%20validiteit%20%28pdf%29.pdf
- Lorber, M. F. (2012). The role of maternal emotion regulation in overreactive and lax

OPVOEDINGSSTRESS EN HET BIEDEN VAN STRUCTUUR

- discipline. *Journal of Family Psychology*, 26, 642–647. doi: 10.1037/a0029109
- Madigan, S., Atkinson, L., Laurin, K., & Benoit, D. (2013). Attachment and internalizing behavior in early childhood: A meta-analysis. *Developmental Psychology*, 49, 672-689. doi:10.1037/a0028793
- McDonnell, C., Luke, N., & Short, S. E. (2019). Happy moms, happier dads: gendered caregiving and parents affects. *Journal of Family Issues*, 40, 2553-2581. doi: 10.1177/0192513X19860179
- McKinney, C. & Renk, K. (2008) Differential parenting between mothers and fathers. *Journal of Family Issues*, 29, 806-827. doi: 10.1177/0192513X07311222
- Meij, H. (2011, maart). De basis van opvoeding en ontwikkeling. Geraadpleegd op 19 november 2019, van <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Normale-ontwikkeling-pdftekst.pdf>
- Neuman, L. W. (2014). *Understanding Research*. Harlow, United Kingdom: Pearson Education Limited
- Offer, S. (2014). Time with children and employed parents' emotional well-being. *Social Science Research*, 47, 192-203. doi: 10.1016/j.ssresearch.2014.05.003
- Offer, S. (2014). Time with children and employed parents' emotional well-being. *Social Science Research*, 47, 192-203. doi: 10.1016/j.ssresearch.2014.05.003
- Pleck, J. H. (1997). Paternal involvement: Levels, sources, and consequences. In M. E. Lamb (Red.), *The role of the father in child development* (pp. 104–120). New York, Verenigde Staten: Wiley
- Ponnet, K., Pasteels, I., Bastaits, K., Vanderheyden, G. & Mortelmans, D. (2013). De impact van opvoedingsstress en depressieve symptomen op de ouder-kind communicatie van gehuwde vaders en moeders. *Relaties en Nieuwe Gezinnen*, 3, 1-15.
- Raley, S., Bianchi, S. M., & Wang, W. (2012). When do fathers care? Mothers' economic contribution and fathers' involvement in childcare. *AJS: American Journal of Sociology*, 117, 1422-1459. doi: 10.1086/663354
- Raphael, J. L., Zhang, Y., Liu, H., & Giardino, A. P. (2010). Parenting stress in US families: Implications for paediatric healthcare utilization. *Child: Care, Health and Development*, 36, 216-224. doi: 10.1111/j.1365-2214.2009.01052.x
- Rietzschel, E. F., De Dreu, C. K., & Nijstad, B. A. (2007). Personal need for structure and creative performance: The moderating influence of fear of invalidity. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 33, 855-866. doi:10.1177/0146167207301017
- Roeters, A., & Gracia, P. (2016). Childcare time, parents' well-being, and gender:

OPVOEDINGSSTRESS EN HET BIEDEN VAN STRUCTUUR

- Evidence from the American Time Use Survey. *Journal of Child and Family Studies*, 25, 2469-2479. doi: 10.1007/s10826-016-0416-7
- Roskam, I., & Meunier, J. C. (2009). How do parenting concepts vary within and between the families? *European Journal of Psychology Education*, 24, 33-47. doi:10.1007/BF03173473
- Sayer, L. C. (2005). Gender, time and inequality: Trends in women's and men's paid work, unpaid work and free time. *Social Forces*, 84, 285-303. doi: 10.1353/sof.2005.0126
- Shaw, S.M. (2008). Family leisure and changing ideologies of parenthood. *Sociology Compass*, 2, 688–703.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2012). *Using Multivariate Statistics* (6th ed.). New York: Harper Collins.
- Van den Akker, A. L., Dekovic, M., Prinzie, P., & Asscher, J.J. (2010). Toddlers' temperament profiles: Stability and relations to negative and positive parenting. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 43, 485-495. doi:10.1007/s10802-015-0006-y
- Verhoeven, M., Deković, M., Bodden, D., & van Baar, A. L. (2016). Development and initial validation of the comprehensive early childhood parenting questionnaire (CECPAQ) for parents of 1–4 year-olds. *European Journal of Developmental Psychology*, 1-15. doi:10.1080/17405629.2016.1182017
- Verhoeven, M., Junger, M., Van Aken, C., Deković, M., & Van Aken, M. A. G. (2010). Parenting and children's externalizing behavior: Bidirectionality during toddlerhood. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 31, 93–105. doi: 10.1016/j.appdev.2009.09.002
- Verhoeven, M., Van Baar, A., Deković, M., & Bodden, D. (2010). *The development of a Comprehensive Early Childhood Parenting Questionnaire (CECPAQ)*. Unpublished manuscript.
- Williford, A. P., Calkins, S. D., & Keane, S. P. (2007). Predicting change in parenting stress across early childhood: Child and maternal factors. *Journal Abnormal Child Psychology*, 35, 251-263. doi: 10.1007/s10802-006-9082-3
- Zimmer-Gembeck, M. J., & Thomas, R. (2010). Parents, parenting and toddler adaptation: Evidence from a national longitudinal study of Australian children. *Infant Behavior & Development*, 33, 518–529. doi: 10.1016/j.infbeh.2010.07.004